

ANALIZA: 'POLOVICNO' OBAVLJEN POSAO

Author: Mirko Klarin

Sporadica hapsenja primoravaju Tribunal da ponavlja mnoga sudjenja, sto usporava sudski process i povecava troskove suda.

Pocetak sudjenja Mitru Vasiljevicu zakazan je za 10.septembar ove godine. Ovaj bosanski Srbin, optuzen za zlocine u Visegradu nalazi se u pritvoru od januara prosle godine, i njegovo se sudjenje ne moze vise odlagati. No, i pre nego sto je pocelo, prilicno je izvesno da ce sudjenje za zlocine u Visegradu, pre ili kasnije, morati da se ponovi: jednom, ako ne i dva puta!.

Ovo, na zalost, nije nista neobicno. Bez obzira na impresivan bilans s kojim ce Tribunal, u novembru ove godine,docekati svoj treci sudijski sastav, dosadasnji posao sudija i tuzilaca na deljenju pravde za ratne zlocine pocinjene na prostorima bivse Jugoslavije je tek "polovicno" okoncan. Naime, cak 7 od 14 dosadasnjih sudjenja morace, pre ili kasnije, da bude ponovljeno!

Od maja 1996. kada je u Hagu otvoreno prvo sudjenje za ratne zlocine u Evropi nakon Nirnberga, Medjunarodni krivicni sud za bivsu Jugoslaviju je završio deset sudjenja. Dvojica optuzenih su oslobodjeni, a preostalih 19 je osudjeno na ukupno 342 godine zatvora. Broj osudjenih, a mozda i oslobodjenih, bice povecan narednih meseci, kada se ocekuje zavrsetak cetiri tekuca sudjenja ukupno deseterici optuzenih.

Razlog za ponavljanje vec okoncanih sudjenja nije u tome sto Apelaciono vece suda moze da ponisti presude Sudskog veća i nalazi ponovno sudjenje. Istina, to do sada nije cinilo, ali to ne znaci da u nekoj narednoj prilici nece primeniti i taj "pravni lek."

Odgovornost za ponavljanja vec okoncanih sudjenja ne snosi Tribunal, vec u prvom redu zemlje bivse Jugoslavije na kojima je "primarna odgovornost" da hapse, salju u Hag, optuzene za ratne zlocine. Deo odgovornosti snosi i NATO, cije se snage u Bosni nisu proteklih godina "pretrgle" u hapsenjima optuzenih koji su im se, ponekad, setali "pod nosom." Zbog toga su optuzeni stizali u Hag "neuredno", "sporadicno" ili "na parce", sto je sud prisiljavalo da organizuje odvojena sudjenja osobama koje su optuzene istim optuznicama.

Dosad najupecatljiviji primer za to je optuznica protiv politickih i vojnih vodja Hrvata u Srednjoj Bosni, koji su optuzeni za zlocine u Lasvanskoj dolini. Na originalnoj optuznici bilo je ukupno sest imena; tuzilastvo je zatim odustalo od krivicnog gonjenja Iva Santica i Pera Skopljaka, a preostaloj cetvorici optuznih -Tihomiru Blaskicu, Zlatku Aleksovskom, Dariu Kordicu i Mariu Cerkezu - zbog "neurednog" pristizanja u Hag priredjena su cak tri odvojena sudjenja!

Od 14 dosadasnjih sudjenja, ukljucujuci i cetiri tekuca, samo su na dva procesa na optuzenickoj klupi sedeli svi optuzeni istom optuznicom. Bilo je to na sudjenju cetvorici optuzenih za zlocine nad srpskim zatocenicima logora Celebici, kao i na procesu sestorici bosanskih Hrvata, "Kupreskic i ostali", optuzenih za ucesce u masakru u Ahmicima.

Na polovini dosadasnjih procesa sudilo se "krnjim" optuzenickim klupama, na kojima nije bilo od jednog do cetiri optuzena za iste zlocine. Na sudjenju Anti Furundziji, zapovedniku HVO u srednjoj Bosni, nije bilo njegovog potcinjenog koji je pocinio zlocine - silovanje i mucenje - za koje je Furundzija osudjen kao sauesnik i pomagac.

Zatim, od dvojice optuzenih za zlocine u logoru Luka u Brckom, na optuzenickoj klupi nasao se samo Goran Jelisic, samozvani "srpski Adolf", a nedostajao je njegov saoptuzeni Ranko Cesic.

Pored trojice osudjenih za silovanja i seksualna porobljavanja u Foci, za iste je zlocine bilo optuzeno jos pet osoba. Dragan Gagovic i Janko Janjic ubijeni pri pokusaju hapsenja, dok su Gojko Jankovic, Dragan Zelenovic i Radovan Stankovic jos u begstvu.

Na dva tekuca sudjenja za prijedorske logore Omarska i Keraterm, na optuzenickoj klupi je ukupno osmorica optuzenih. Nedostaje ih, medjutim, jos sest sa istih optuznica: Zeljko Meakic, Momcilo Gruban, Dusan Knezevic, Dragan Fustar, kao i blizanci Nenad i Predrag Banovic.

Teze je znati koliki je "manjak" optuzenih na sudjenjima po takozvanim zapecacenim optuznicama.

Ipak, posto je nakon hapsenja generala Radislava Krstica njegova zapecacena optuznica bila "redigovana" tako sto su imena ostalih optuzenih precrtana debelim crnim flomasterom, jasno je da su, pored njega, za genocid u Srebrenici optuzena jos dva oficira Drinskog korpusa Vojske Republike Srpske. Ta greska nije ponovljena prilikom skidanja pecata sa optuznice protiv Milorada Krnojelca, bivseg upravnika focanskog KP doma: u redigovanoj verziji koja je objavljena stoji, samo, da su za zlocine nad bosnjackim zatocenicima zatvora u Foci odgovorni Krnojelac "i ostali".

Sve u svemu, na sedam od dosadasnjih cetnaest sudjenja, na optuzenickoj je klupi nedostajalo najmanje cetnaest optuzenih za iste zlocine. Njima ce, jasno, morati da se sudi naknadno, ako i kada jednog dana stignu do Haga. A to znaci najmanje sedam "ponovljenih sudjenja", i to pod uslovom da ubuduce "urednije" stizu u Hag: recimo, zajedno sva trojica begunaca sa optuznice za silovanja u Foci, ili sva cetvorica sa optuznice za logor Keraterm.

Troskovi ponovnog sudjenja su znatni. Ako je tacno da sat sudjenja pred Tribunalom, kako je u jednoj prilici rekao sudija Almiro Rodrigues, kosta 30.000 dolara, jasno je da takva "neurednost" - zbog koje se optuzenima istom optuznicom mora suditi na dve ili tri odvojena procesa - veoma skupo kosta medjunarodnu zajednicu.

Time se, takodje, opterecuje tuzilastvo koje dva ili tri puta mora da dokazuje iste stvari. Konacno, ali ne i najmanje vazno, svedoci i, narocito, zrtve zlocina se izlazu neprijatnostima da po nekoliko puta moraju da dolaze u Hag i ponavljaju svoja cesto vrlo traumaticna svedocenja o stradanjima kroz koja su prošli.

Proces protiv Mitra Vasiljevica, ciji je pocetak zakazan za 10. septembar, ce po svemu sudeci biti jos jedno "krnje sudjenje." Naime, dvojica optuzenih cija se imena nalaze na istoj - "Visegradskoj optuznici" - Milan i Sredoje Lukic (koji su slucajno rodjaci pomocnika ministra javne bezbednosti Srbije, Sretena Lukica), jos nisu privedeni u Hag. Vasiljevic, medjutim, ima pravo da mu se sudi "bez nepotrebnog odlaganja", tako da ne moze vise da ceka da njegovi saoptuzeni budu dovedeni u Hag.

Tribunal se, ponovo, nasao u procepu izmedju obaveze da svima optuzenima obezbedi "brze i efikasne sudske procese" i onog sto bi se moglo nazvati "ekonomicnost pravde", a sto u prvom redu znaci: jedno sudjenje za jednu optuznicu

Pomocnik glavnog tuzioca Grejem Bluit je, povodom zakazivanja sudjenja Vasiljevicu, nagovestio da se preduzimaju "operativne mere" kako bi se ovaj problem resio, odnosno kako bi se dvojica optuzenih Lukica prikljucili Vasiljevicu i Medjunarodni sud postedeo od jos jednog 'krnjeg sudjenja' i daljeg rasipanja ogranicenih finansijskih i ljudskih mogucnosti.

Na poternicama Tribunala trenutno je 38 begunaca, medju kojima su "kosovska petorka" na celu sa Milosevicem; poznata "vukovarska trojka" oficira bivse JNA, kao i "dubrovacka grupa" nepoznatog broja i sastava. U toku je, kako je javno objavljeno, jos 36 istraga protiv priblizno 150 osumnjicanih, pretežno na

visokim politickim ili vojnim položajima.

Te istrage trebalo bi da se okončaju do kraja 2004. a prvostepeni procesi svim sadašnjim i budućim optuženima bi, prema najoptimističijim procenama, trebalo da budu završeni do 2009. godine, kada će isteci četvrti četvorogodišnji mandat haskih sudija. A osnovni preduslov za to je mnogo "uredniji" dolazak optuženih u Hag, kako bi se svima sa zajedničkih optužnica moglo zajedno suditi.

U suprotnom, biće neophodan i peti, a možda i šesti, sudijski mandat, kako posao koji je Tribunalu poverila međunarodna zajednica ne bi ostao "polovično" obavljen, kao što je to sada slučaj.

Mirko Klarin je viši urednik IWPR-a i glavni i odgovorni urednik novinske agencije SENSE.

Location: Kosovo
Bosnia and
Herzegovina

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/analiza-polovicno-obavljen-posao>